

впровадження мультимедіа засобів і навчальних матеріалів, які створюються з їх використанням, як в процесі навчання, так і у проектній роботі студентів і викладачів.

Тож, розвиток творчої активності та фахова самоактуалізація майбутнього вчителя мистецьких дисциплін за допомогою ІКТ забезпечує розширення та реалізацію власних внутрішніх можливостей і потреб, дозволяє максимально використати фаховий потенціал та прикладне програмне забезпечення, а також сприяє розкриттю його творчих здібностей.

Таким чином, інноваційна спрямованість сучасної освіти потребує вчителів мистецьких дисциплін, здатних не лише до відтворення здобутого досвіду, але й таких, що проявляють свої таланти та вміння, які реалізують свій інтелектуальний та творчий потенціал з вираженою стійкою зацікавленістю до застосування засобів ІКТ у майбутній фаховій діяльності.

Література

1. Гаврилюк В.Ю. Творча активність старшокласників як психолого-педагогічна проблема [Текст] / В.Ю. Гаврилюк // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Збірник наукових праць. – Вип. 8. – Кн. 1. – К., 2005. – С.95-100.
2. Зеер Э. Ф., Сыманюк Э. Э. Кризисы профессионального становления личности // Психол. журн. 1997. Т. 13. № 6. С. 29
3. Костерина И. В. Развитие у студентов способности к личностно-профессиональной самоактуализации: педагогическая поддержка: дис. ... канд. пед. наук. Хабаровск, 2006. 227 с.
4. Платон. Соч.: В 3-х тт. – М., 1970. – Т. 2.
5. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди ; редкол.: В. І. Шинкарук (голова). - К. : Абрис, 2002. - 742 с.
6. Яценко Є. Ф. Дослідження ціннісно-сміслового аспекту самоактуалізації студентів // Зап. психол. № 1. 2007. С.80-90.

УДК 371.124:78:784.1

Чжан Лу

ПРОФЕСІЙНА МОДЕЛЬ ОСОБИСТОСТІ УЧИТЕЛЯ МУЗИКИ – КЕРІВНИКА ШКІЛЬНОГО ХОРУ

В статье определены профессиональные качества учителя музыки – руководителя школьного хора. Среди его индивидуальных профессиональных качеств выделены природно-психологические и приобретённые особенности, которые формируют опыт практической работы с хоровым коллективом, готовность к выполнению основных видов деятельности.

Ключевые слова: личность учителя музыки, профессиональная модель руководителя хора, профессиональные качества личности учителя.

The article defines the professional quality music teacher - the head of the school choir. Among his individual competencies allocated natural and acquired psychological characteristics that form the practical experience with choirs and readiness to perform basic activities.

Keywords: personality music teacher, choir leader of a professional model; professional qualities of the individual teachers.

Визначення ключових професійних якостей вчителя музики, необхідних для успішного керівництва шкільним хоровим колективом має здійснюватись з урахуванням усіх аспектів не лише диригентсько-хорової, а й організаційної, педагогічної та психологічної видів діяльності, а також мати соціальне та мистецтвознавче підґрунтя.

Проблема формування й розвитку особистості майбутнього вчителя музики, його професіоналізму, світоглядних позицій, загальної культури й духовно-моральних цінностей є однією з найактуальніших в сучасній педагогіці. За часів суцільної інформатизації та глобалізації до особистості вчителя висувуються все нові і нові вимоги, які полягають в універсалізації фахових якостей, підвищення рівня освітніх послуг та їх моніторингу,

відкритості функціонування, створенні умов для особистісного зростання учнів тощо. Тому важливими є такі риси як духовність, толерантність, демократизм, полікультурність, відкритість, самоорганізація, саморозвиток тощо. Саме від наявності таких особистісних якостей залежить успішність реалізації навчальних планів, якість освітніх послуг, виховання учнів під час навчання та в позанавчальний час.

Загальні питання формування особистості сучасного вчителя музики та вимоги до його фахової підготовки знайшли своє відображення у працях таких провідних учених: О. Абдулліна [1], Л. Арчажникова [2], Н. Гузій [3], О. Олексюк [4], Г. Падалка [5], О. Ростовський [6], О. Рудницька [7], О. Щолокова [8] та ін. Окремі аспекти самовираження і самоутвердження особистості в хоровій діяльності досліджено в працях таких китайських авторів: Лі Цзюньшен [9], Лянь Лю [10], Фен Ібінь [11] та ін.

Але узагальненої моделі учителя музики – керівника хорового колективу, яка б об'єднувала усі важливі професійні якості, ще не розроблено, що й визначило одне із завдань нашого дослідження.

Особистість сучасного педагога співвідноситься з такими загальними змістовними ознаками, як унікальність, активність, вираження, відкритість, саморозвиток і саморегуляція [12, 99] у єдності з відкритістю, саморозвитком, самоорганізацією, самовдосконаленням, комплексом професійно-педагогічних компетентностей та функціональної спроможності. Усі вищезгадані ознаки утворюють ключову інтегральну властивість особистості вчителя музики – цілісність.

Особистість керівника шкільного хору ми розглядаємо як специфічну професійну модель, в якій поєднано індивідуальні, педагогічні та функціональні якості.

Індивідуальні якості особистості учителя – керівника хору можна тлумачити як поєднання природно-психологічних особливостей і набутих в процесі навчання якостей особистості, що визначають траєкторію розвитку музичного колективу й самого керівника. До таких якостей ми віднесли комунікабельність і контактність, творчу уяву, експресивність та емоційність, інтуїцію, миттєву реакцію, вольове начало, сугестивність, організованість, вимогливість, доброзичливість, толерантність, емпатію, артистизм.

У площині індивідуальних якостей учителя – керівника хору варто окреслити важливі для успішного здійснення професійної діяльності здібності (організаторські, музичні, творчі, педагогічні, комунікативні, конструктивні, дослідницькі). Серед індивідуальних якостей учителя музики слід виокремити і його стиль роботи як усталену систему способів і прийомів педагогічної і художньо-творчої взаємодії керівника-диригента з музичним колективом. Важливо формувати свій стиль роботи в колективі на таких началах:

- мажорно-оптимістична робоча атмосфера в колективі;
- демократизм;
- опікунство;
- авторитетність

Поряд зі стилем роботи серед індивідуальних якостей керівника хору варто загадати про творчий імідж, що складається з зовнішнього вигляду, сценічного образу, виконавської манери, стилю спілкування з колегами, стилю спілкування з колективом, володіння комунікативними засобами взаємодії з учнями.

Педагогічні якості учителя музики ми розглядаємо у єдності ціннісної установки, фахових знань, умінь і навичок та методичної підготовленості.

Ціннісна установка характеризує сформованість соціально значущих цінностей, які виступають загальним орієнтиром в диригентсько-хоровій діяльності вчителя музики. Ціннісна установка об'єднує його позитивне ставлення до обраного виду діяльності, усвідомлення естетичної цінності та виховного потенціалу хорового мистецтва, єдність інтелектуальної, естетичної і духовної сфер діяльності, сформованість загальної культури, бажання і готовність формувати означені якості й у своїх учнів.

Рівень сформованості фахових знань, умінь і навичок представлений у вільному оперуванні цими знаннями, забезпечує успішність практичної роботи керівника хору. Учителю музики необхідно оперувати такими знаннями: концептуальні положення загальної мистецької педагогіки, програмних вимог з музичного мистецтва, основних вимог щодо

хорового співу школярів у системі загальної мистецької освіти; методи формування естетичних смаків і ціннісних орієнтацій учнів у процесі засвоєння хорової музики; психологічних особливостей хорового співу й диригування; соціально-педагогічних функцій учнівського хору; професійних вимог до керівника хорового колективу; змісту диригентсько-хорових дисциплін (хоровий клас, хорове диригування, практика роботи з хором, хорознавство, хорове аранжування, методика роботи з хоровими колективами тощо); принципів класифікації співочих голосів та розподілу їх по хорових партіях; різноманітного за стильовими й жанровими ознаками музичного матеріалу (робочого й концертного), придатного до роботи з учнівським хором; методів музично-теоретичного і диригентсько-хорового аналізу творів, специфіки читання хорових партитур за фортепіано; основ обробки, аранжування, перекладення хорового матеріалу для певного складу виконавців; змісту музично-педагогічної, концертної та освітньої роботи учителя музики у загальноосвітньому навчальному закладі; основ сучасних комп'ютерних технологій в музиці.

До спеціальних навичок, якими повинен оперувати учитель – керівник хору, ми відносимо такі: музично-аналітичні; слухові; вокально-хорові; диригентські; аранжування; комп'ютерного аранжування та звукозапис, а також набір нот і партитур; робота зі звукопідсилювальною апаратурою.

До умінь, якими повинен володіти учитель музики – керівник шкільного хору, ми віднесли: організаторські, проєктивні, конструктивні, педагогічні, вокально-хорові й диригентські, музично-виконавські та музично-творчі, аналітичні, дослідницькі.

Вільне оперування цілим комплексом фахових знань, умінь і навичок визначає рівень методичної підготовленості, що ґрунтується на володінні методикою роботи з учнівським хоровим колективом.

Рисунок 1.

Професійна модель особистості учителя музики – керівника шкільного хору

Функціональні якості особистості учителя музики ґрунтуються на досвіді роботи з навчальним студентським хором та шкільними аматорськими хорами, набутому в процесі фахового навчання. Означені якості визначаються трьома складовими: наявністю досвіду

практичної роботи з хором колективом або вокальним ансамблем; спроможністю виконувати функції керівника хорового колективу; готовністю керівника учнівського хору до здійснення основних видів діяльності.

Урахування всіх професійних якостей особистості учителя музики – керівника шкільного хору дозволило нам поєднати їх у теоретичній моделі (див. рис. 1). Запропонована модель може слугувати орієнтиром для диригентсько-хорової підготовки студентів до роботи у загальноосвітніх навчальних закладах.

Література

1. Абдуллина О.А. *Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования: [для пед. спец. высш. учеб. заведений]*. – М.: Просвещение, 1990. – 141 с.
2. Арачажникова Л.Г. *Теоретические основы профессионально-педагогической подготовки учителя музыки: дисс... доктора пед. наук.: спец. 13.00.01 – “Теория и история педагогики”*. – М.: НИИ ОП АПН СССР, 1986. – 442 с.
3. Гузій Н.В. *Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: [монографія]*. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. – 243 с.
4. Олексюк О.М. *Музично-педагогічний процес у вищій школі / О.М. Олексюк, М.М. Ткач*. – К.: Знання України, 2009. – 123с.
5. Падалка Г.М. *Актуальні проблеми професійної підготовки вчителя музики // Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць*. – К.: НПУ, 2000. – Вип. 1. – С. 9-21.
6. Ростовський О.Я. *Методика викладання музики в основній школі: навч.-метод. посібник*. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 216 с.
7. Рудницька О.П. *Педагогіка: загальна і мистецька: Навч. пос.* – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
8. Щолокова О.П. *Основи професійної художньо-естетичної підготовки майбутнього вчителя*. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 1996. – 170 с.
9. Ли Цзюньшен. *Развитие хорового искусства и воспитание талантов хоровых дирижеров / Педагогика и профессия // Ли Цзюньшен*. – 2006. – № 11. – С. 85–86.
10. Лянь Лю. *Состояние и тенденции развития системы хорового искусства в Китае // Культура Украины*. – Вип. 42. – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/kultura42/ku42-p2/16.pdf>
11. Фен Ибинь. *Вопросы о реформы системы профессионального хорового образования в педагогических вузах // Музыка Китая*. – 2004. – №3. – С. 113–114.
12. Максименко С.Д. *Загальна психологія: підручник / С.Д. Максименко, В.О. Зайчук, В.В. Клименко, М.В. Папуча, В.О. Соловієнко; за заг. ред. С.Д. Максименка*. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 704 с.

УДК 378+781

Чен Цицзян

ПОСТИЖЕНИЕ КОМПОЗИТОРСКОГО ЗАМЫСЛА ПРОИЗВЕДЕНИЯ КАК ПРОБЛЕМА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ МУЗЫКИ

Статья посвящена проблеме формирования профессиональных навыков и умений постижения композиторского замысла музыкального произведения в профессиональной деятельности учителя музыки. Систематизируются разрозненные теоретические представления о сущности и свойствах феномена композиторского замысла, которые рассматриваются в данной статье в аспекте целей и методов музыкальной педагогики.

Ключевые слова: *композиторский замысел, музыкальное произведение, педагогическая задача, профессиональный навык, профессиональная деятельность.*

The purpose of this article - to organize disparate theoretical ideas about the nature of the composer's intent and to consider them in terms of objectives and methods of music pedagogy.